

Proeven
aan
*Fron***TAAL**

schrijvers
collectief

*Fron***TAAL**

Inhoudsopgave

Ongenode gast	3
Lekker, lekkerder, lekkerst!	7
Pluk de dag, eet een bloem	9
Cake	10
Culinair	10
Er was eens.. er was eens..	11
Echte nachten, stugge vachten	12
Kinderleed	12
Pissebed	13
De treinreis	14
Bladeren	16
Familieperikelen	17
Vertel mij wat liefde is	19
Proeven	21
Proeven aan <i>Fron</i>TAAL	23

Ongenode gast - ELLA HOMAN

Eindelijk lukte het mij om voor een zacht prijsje een arbeidershuisje te kunnen huren in mijn geboortestreek. Het stond schuin achter herenboerderij 'Ora et labora'.

Een breed grintpad, dat langs de hoeve voerde, verbond mijn woninkje met de weg.

Eén keer per week kwam de boer langs om zijn koeien te verweiden. Ik genoot dan van de langstreckende kudde en nam de koeien vaaien maar voor lief.

Mijn onderkomen verkeerde voor een groot deel nog in de oude staat. Een stoepje met twee treden leidde naar de voordeur. Daarachter liep een smalle gang die eindigde bij de achterdeur. De gangmuren werden onderbroken door twee deuren aan beide kanten.

Links bevonden zich de opkamer met een kastenwand en een bedstee en de woonkeuken, rechts de opgang naar de vliering, een trapkast en een eenvoudige sanitaire ruimte. Het huisje werd verwarmd door gaskachels. Een geiser in de keuken zorgde voor warm water.

Rondom strekte het wijde Groningse land zich uit tot aan de horizon. Lucht en wolken hadden vrij spel. Ik kreeg niet genoeg van dit uitzicht.

Een diepe rust daalde in mij neer. Eindelijk voelde ik mij verlost van het drukke stadsverkeer met zijn uitlaatgassen. In deze negorij werd ik niet gestoord door kennissen die op de vreemdste uren van de dag kwamen aanwippen. Als het mij schikte, nodigde ik in het weekend familie en vrienden uit.

Dit was de ideale plek om mijn proefschrift te kunnen schrijven.

Het gebeurde op een broeierig hete augustusmiddag...

Ik had de voor- en achterdeur tegen elkaar opengezet om mijn huisje te laten luchten.

In de keuken nuttigde ik mijn middagmaal.

Opeens hoorde ik gestommel op het stoepje, gevolgd door een schurend, hosseklossend geluid in de gang.

Welke brutale hufter kon dat zijn? Hij had toch op zijn minst kunnen kloppen of 'volluk' roepen.

Ik zette mijn bord op de keukentafel en gluurde de gang in. De adem stakte in mijn keel...

Instinctief mepte ik de keukendeur dicht.

De indringer schrok van de klap en reageerde met driftig gestamp en gesnuif.

Ik rukte mijn mobieltje uit mijn broekzak en toetste in. De buurman nam direct op:

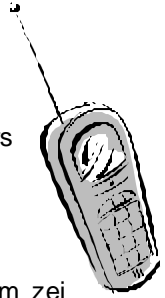
"Waar zit hij?"

"In de gang".

"Ik kom naar je toe. Verroer je niet, maak geen geluid, anders schrikt hij en breekt de boel af. Zijn alle gangdeuren dicht?"

"Ja, alleen de achterdeur staat open".

"Mooi zo, dan kan hij daardoor ontsnappen".

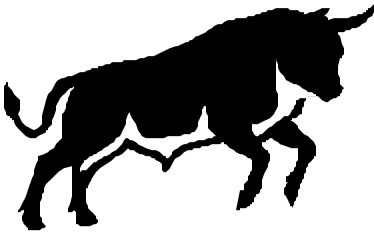

Niet lang daarna klonken voetstappen op het stoepje. Een stem zei kalmerend:

"Rustig maar, Bart".

Langzaam hoorde ik de engerd dichterbij schuifelen. Even later trok zijn zwart-wit gehoornde kop met zijn breedgeschouderde lijf langs mijn keukenraam voorbij. De boer volgde en stak zijn hand op.

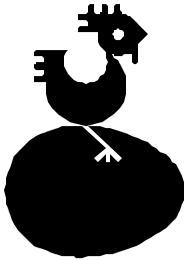
Behoedzaam leidde hij de stier naar de wei en repareerde het hek.

Eieren te koop - HENK BREEUWSMA

De kippen komen mij al kakelend tegemoet als ik het erf van de vervallen boerderij oprijd. Een mooie haan laat duidelijk merken dat hij de baas is over het kippenvolkje. De deur doe ik maar snel dicht, want voor je het weet zit er een kip in de auto en dan is de vraag: hoe krijg ik die er weer uit.

Als ik naar de voordeur wandel hoor ik ook nog een schaap in het afgeschermdе voortuintje blaten. Gras staat daar niet meer, dus zal het arme dier wel bijgevoerd worden met keukenafval.

Eerst maar eens kijken of de voordeur een bel heeft. Ja, die is er; maar of deze ook functioneert, wordt mij niet duidelijk. Overigens heb ik in het eerste telefoongesprek al gemerkt dat Kees enigszins doof is.

Er komt niemand. Dan maar achterom. Hier en daar staat een deur gedeeltelijk of geheel open. Het zijn donkere gaten en er ligt veel rommel. Ik zie er gereedschap liggen dat in vroegere tijden op de boerderij werd gebruikt. Niet erg aantrekkelijk om daar naar binnen te gaan. Dus toch maar weer terug naar de voorkant.

Ik druk nogmaals op de bel en als er dan weer niemand komt ben ik zo brutaal om de deur zelf maar te openen. Bij binnenkomst waan ik me in een interieur van de jaren dertig uit de vorige eeuw. Ik herinner me bijvoorbeeld het meubilair van mijn ouders net na de oorlog. Dat was naar mijn gevoel nog een stuk moderner.

Dan hoor ik dat er een wc wordt doorgetrokken en komt Kees tevoorschijn. Hij veegt drie keer met zijn rechterwijsvinger langs de onderkant van zijn neus en geeft mij een hand.

"Hallo. Je hebt me gebeld op 23 mei, 's avonds om half acht".

Ik kijk hem verbaasd aan. "Dat is al een tijdje geleden. Dat je dat nog hebt onthouden".

"Ja, dat is een tik van me. Ik schrijf niks op maar onthoud graag data en andere getallen".

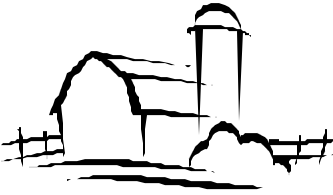
"O, nou met mij is het juist andersom. Ik kan niets onthouden en moet dus alles opschrijven".

"Kom even binnen dan zal ik straks de eieren voor je in een doos doen. Ze kosten 8 cent per stuk".

Hij vertelt dat hij nooit getrouwd is geweest en eigenlijk zijn hele leven al in deze boerderij heeft gewoond, samen met zijn broer Klaas. Deze is vorig jaar overleden en nu is Kees dus alleen. Een goedlachse boer in een Noord-Hollandse polder.

Ik probeer wat familiegegevens los te peuteren omdat we dezelfde achternaam hebben en hoop dat hij ergens nog een schoenendoos met gegevens heeft liggen. Nee, er wordt niets bewaard. "Maar ik weet de geboorte-, trouw- en overlijdensdata van mijn familie wel uit mijn hoofd", zegt hij. Eigenlijk heb ik daar niet veel vertrouwen in, maar als er niets anders is, laat ik dat maar over mij heenkomen. En zo begint Kees alle familiegegevens op te rakelen.

Als ik vraag of hij misschien nog een foto van zijn ouders heeft, wijst hij naar een fotolijstje aan de wand. Het is zo vergeeld dat ik daar niets van kan herkennen.

Zijn ouders hebben in 1920 de huidige boerderij betrokken. Ze kwamen uit Friesland. De grootouders van Kees hadden daar een boerderij van de kerk. Maar omdat vader hervormd was en moeder gereformeerd, konden zij daar niet blijven. Het mocht niet van de kerk. Wat een trammelant!

Kees heeft ook nog twee zussen. Na de dood van zijn ouders kregen de jongens de boerderij en de meiden het geld.

"Kijk eens hoe mooi ik hier woon. Ik zou niet met ze willen ruilen", zegt hij lachend. Ik kijk hem toch een beetje ongelovig aan, maar misschien heeft hij wel gelijk.

Kees, al dik in de zeventig, mag graag vertellen en af en toe schatert hij het uit van het lachen. Zijn gebit klappert dan in zijn mond. Op een gegeven moment haalt hij het eruit. "Overdag doe ik dit niet graag maar er is nu iets wat me irriteert. En 's nachts leg ik het ergens op een kastje".

Ik kijk verwonderlijk naar zijn prothese, waar de draadjes zuurkool nog tussen de tanden zitten. Als de irritatie ontdekt is veegt hij het met zijn duim weg en stopt het gebit weer in zijn mond. "Opgelost".

Dan worden de eieren in een doos gedaan en neem ik afscheid.

Toen ik thuis kwam heb ik eerst mijn handen maar even gewassen en daarna een aantal van zijn gegevens gecontroleerd. De data die hij mij gegeven heeft komen inderdaad overeen met de gegevens die in mijn bestand staan. Kees is geen man om aan FronTAAL te proeven maar wel een merkwaardige kerel.

Lekker, lekkerder, lekkerst! - THEA DE HILSTER

Wat heb ik toch een haatliefde verhouding met eten. Het lekkerste eten is dikmakend en aangezien ik daar aanleg voor heb ben ik eeuwig in tweestrijd.

Wat gebeurt er als ik gewoon alles eet wat ik lekker vind? Dan groei ik dicht! Ik dij uit tot zodanige proporties dat mijn hele garderobe vervangen dient te worden. Ik kan in steeds minder winkels geschikte kleding vinden en zal vaker achter de naaimachine moeten kruipen om leuke kleding te maken. De gewichtstoename houdt niet op en ik blijf nieuwe kleren kopen en maken. Elk jaar weer een nieuwe garderobe aanschaffen is wel leuk, maar het is een flinke aanslag op mijn kledingbudget.

Lichamelijk zullen er problemen ontstaan. Het ademen zal steeds moeilijker worden en op latere leeftijd krijg ik beslist last van diabetes. De spieren die door het vele sporten goed ontwikkeld zijn en de gewrichten die onderhevig zijn aan slijtage, zullen het zwaarder te verduren krijgen en de slijtage zal sneller verlopen. Voor fietsen bergop moet ik steeds meer gewicht omhoog trappen. Nu kost dat ook meer energie, waardoor ik gewicht zou moeten verliezen, maar het kost ook meer kracht. Kracht die juist verminderd is doordat bewegen niet

zo makkelijk meer gaat.

In het vliegtuig zou ik uiteindelijk twee stoelen nodig hebben om te reizen. En als ik in het theater in het midden van de rij zit moet ik zorgen dat ik er als eerste zit, want passeren wordt lastig.

Als ik flink aan de lijn doe en zorg dat ik slank blijf, dan moet ik bij alles wat ik eet nadenken of het wel verantwoord is. Hoeveel vet, koolhydraten en joules, een vriendelijker woord voor calorieën, zal er in zitten? Twijfel ik aan de hoeveelheid, of heb ik al genoeg joules naar binnen gekregen dan weiger ik het aangeboden. Voor de visite worden de lekkerste dingen in huis gehaald. Zelf eet ik verantwoorde tussendoortjes en ik schep geen twee keer mijn bord vol, hoe lekker de gerechten ook zijn.

Door verantwoord sporten blijft mijn lichaam lenig. Ik heb lucht genoeg voor lange bergwandelingen en fietstochten omhoog zijn minder belastend. Slijtage aan gewrichten is niet te voorkomen, maar zal langzamer gaan.

Mijn garderobe hoeft alleen vernieuwd te worden als ik met de mode mee wil doen. Dure kleding is verantwoord, ik kan er jaren mee vooruit zonder overschrijding van het budget.

"Dikke mensen zijn gezellige mensen", zegt men en nooit: "Wat ben jij een gezellige den". Wat een onzin! Ik ken zowel gezellige slanke als goed gevulde mensen, net als dikke en dunne chagrijnen. Op een feestje lijkt het altijd dat dikke mensen iets te eten nemen en slanke alleen rauwkost lusten. Maar als ik op een feestje een keer nee zeg tegen aangereikt voedsel dan ben ik niet gezellig, zeggen anderen.

Dikke mensen kunnen echt wel nee zeggen. Alleen bij een bepaald soort voedsel wordt het moeilijker, net zoals rokers en drinkers hun genot niet altijd kunnen laten staan. Of zoals

hardrijders, ondanks diverse bekeuringen, toch weer steeds hard blijven rijden.

In de reclame is lang, slank en licht gebronsd het ultieme type. Er staat nooit eens een dikkerd in een pan soep te roeren of een witter dan witte was uit de machine te halen. Rubens vrouwen vinden we wel weer mooi en in de beeldhouwkunst zijn volumineuze vrouwen in trek. Het is dus maar hoe je er tegenaan kijkt.

De regering roept dat je moet opletten wat je eet en in de Tweede Kamer stelde iemand een 'vetbelasting' voor. Waarom moet je slank zijn? Slank is niet altijd gezond. Dikkere mensen hebben veel minder last van botontkalking en ook minder last van de overgang.

Één keer heb ik mijn ideaalgewicht gehad, althans het gewicht dat ik volgens statistieken moet hebben, gezien mijn lengte en leeftijd. Wat voelde ik me mooi en lekker lang en slank. Maar ieder ander vond dat ik er slecht uitzag. Toen ik dikker was hoorde je me ook niet klagen over lelijk zijn; ik was anders mooi.

Ik was niet gelukkiger dan toen ik dikker was. Mijn geluk bleek dus niet af te hangen van dun of dik.

En wat voor ideale vrouw ze me ook voorschotelen, ik zal er nooit aan voldoen.

Want het ideale is om naar te streven, maar niet om het bereikt te hebben.

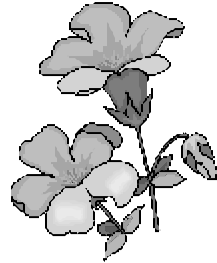
Daarom: slank of dik ... ik ben ik.

Pluk de dag, eet een bloem - DIETE SCHUIJT

Dit las ik in de 'Zondags' van het Noord-Hollands Dagblad.

'Pannenkoeken met primula's'.

Primula's, dat zijn toch die bloemen waar mijn moeder blaren van kreeg, als zij ze zo liefdevol verzorgde? Wat gebeurt er dan als je ze eet?

'Gevulde tulpen'.

'De stamper en meeldraden eruit halen en vullen met een prutje van gekookte aardappelen, zure appelen, ui, selderij, sla, olie, azijn, peper en zout'.

De tulpen zelf smaken vast niet, maar het zal wel mooi staan.

Jammer dat het nu geen tulpentijd is, want er staat ook dat je nooit bloemen van de bloemist moet eten, omdat die bespoten zijn met bestrijdingsmiddelen.

Verder lees ik: 'Begoniablaadjes hebben een pikante, peperige smaak en passen goed in salades. Een vijtig liesje smaakt radijsachtig en een combinatie van asperges met orchideeën is heel verfijnd'.

Maar hoe komt men aan orchideeën?

Nu moet ik vertellen dat ik er toch een beetje bij hoor. Eigenlijk als kind al. We aten toen madeliefjes, zomaar uit een berm of grasveld geplukt. Ze smaakten naar niks en we leden geen honger, dus waarom we dat deden weet ik niet.

Nu schiet mij ook te binnen dat we pek kauwden.

Vlak bij de lagere school werden woonarken gebouwd. Daar stond een drum met pek. We peuterden dan een hard stukje los en door dat te kauwen werd het zacht.

Dat ik nog leef is een wonder.

Maar goed ik had het over bloemen eten.

Nu hebben we zelf Oost-Indische kers in de tuin. De blaadjes smaken ook naar radijs, de bloemen niet, maar staan prachtig in een salade.

Op een verjaardag heb ik de visite grote ogen zien opzetten, door toastjes te serveren met: eerst de blaadjes, dan een plak brie en daar bovenop de oranje bloem.

Een waarschuwing! Als je dit serveert, moet je langzaam lopen en je adem inhouden. Met een prikker erdoor is het effect weg.

Of weet iemand soms een eetbare stevige steel?

Cake - HELEEN SOETHOUDT - BARENDS

De hand van mijn moeder slaat
het beslag met vaste hand
Met elke slag
slaat zij
meer liefde
en meer lucht
in de cake
Mijn moeder...
Met elke blik
stopt zij
meer dwang
en meer liefde
in mij
Leer goed
Zeur niet
En wees altijd flink

Culinair - DIETE SCHUIJT

Wassen snijden hakken
warmen roeren bakken
zoet zuur zout
waar je maar van houdt.

Zoveel je dan kunt pakken
om op het bord te prakken
groen en rood wordt bruin
het ziet er uit als puin.

Nu nog wat jus erbij
roer en 't lijkt net brij
teveel geprakt wordt soep
en lijkt nog meer op poep.

Het moment is daar
en wensen wij elkaar
smakelijk eten
ogen dicht en vreten.

Er was eens.. er was eens.. - WILS RAAYMAKERS

Ik wil zo graag iets vrolijks schrijven, een sprookje over feeën en elfjes die dartelen door bloementuinen, over kaboutertjes die hertjes redden uit berenklemmen. Over een eenhoorn of een zeemeermin die prachtig kan zingen.

Maar ik kom niet verder dan: 'Er was eens..!'

Als ik die drie woordjes hoor, dan denk ik onwillekeurig aan dwergen en trollen en aan prachtige koninginnen of boze heksen.

Maar er wil niet één zo'n mooi schepseltje uit mijn pen komen om de hoofdrol te spelen in mijn 'Er was eens...!'

Ik zit gevangen in de realiteit. In de kou van de open deur die ik niet dicht wil doen. En in het geluid van een huilende baby die ik zo moeilijk aan zijn vader over kan laten.

De werkelijkheid zoals ik hem ken, is taai als oude stroop. Het vluchtige van dansende elfjes tussen paardebloemzaadjes is niet sterk genoeg om mij te vangen en vast te houden.

Alleen zo af en toe, als baby slaapt en het stil is in huis, als er geen taaie stroopverplichtingen aan mijn mouw trekken, als de computer het wil doen zoals ik wil...

Dan kan ik even vluchten in: 'Er was eens..!'

Dan ben ik heel even zelf een fee en in luttele seconden vlieg ik over de wereld met mijn doorzichtige vleugels. Dan kan niets mij weerhouden van mijn tocht langs de sterren, van mijn dans door betoverde bossen en bloementuinen.

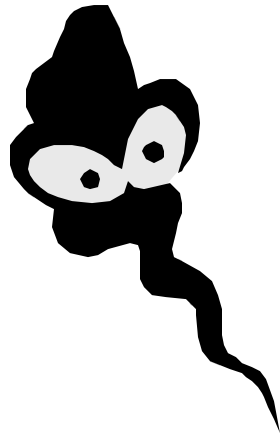
En als dan een zoon onverwacht binnenkomt, slechts 'mamma en haar beeldscherm' ziet en spottend roept dat ik verslaafd ben, dan kan het wel eens gebeuren dat hij mijn hand op de muis even ziet zoals die werkelijk is: zwaaiend met mijn toverstokje, gehuld in glinsterend feeënstof.

Echte nachten, stugge vachten - *MARIE-LOUISE KRAMER*

Gele ogen in het donker
staren in gele ogen terug
Grijze schaduwen draaien in
slowmotion om elkaar heen
Dan plots: gekrijs,
geritsel door de struiken,
hevig blazen.

Een bontmuts-hooggebogen rug,
een borstelstaart wijst naar de sterren,
binnenbeks gejedel,
het wordt lente!

Kinderleed - *ELLA HOMAN*

Ik wou dat ik een pissebed was
met dofzwart schild en ribbelige vlekken.
Dan zou ik niet die witte broek aan hoeven trekken
waarmee ik niet mag lopen in het gras.

Als pissebed zou ik vergeten dat ik lelijk was.
Veel vriendjes zouden met mij willen spelen
en als het donker werd hun schuilplaats willen delen
met mij, de domste van de klas.

Pissebedden slapen nooit op een matras
maar onder stenen, op modderige plekken.
Zij zouden mijn geheim dus nooit kunnen ontdekken.
Ik wou dat ik een pissebed was.

Dan zou ik...zou ik...wat een schrik...
Wakker word ik in dat enge bed
en heb vannacht alweer niet opgelet.
Ik wou...ik zou...die pissebed ben ik...

Pissebed - MARIE-LOUISE KRAMER

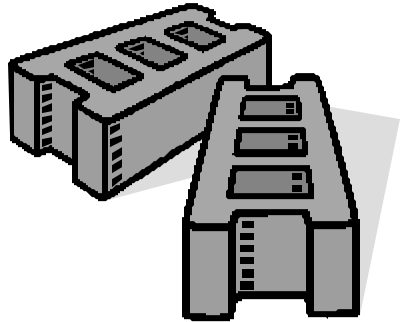
Ik zit altijd ergens onder; mijn tere schilddeeltjes kunnen niet tegen zon, daar droog ik van uit.

Heb je wel eens van dichtbij gezien hoe ik eruit zie? Ik ben miljoenen jaren oud. Vroeger, toen jullie als apen in de bomen leefden waren wij er al en nu jullie mensen zijn, zijn we er nog steeds. We hebben nog precies dezelfde vorm. Zoveel bijzonders voor zo'n klein diertje als ik!

Jij hebt mij wel een rare naam gegeven, hoor! Van mijzelf heet ik natuurlijk anders, namelijk schildkevertje. Dat vind ik een veel mooiere naam en die past goed bij mijn vele schildjes.

We zijn er in verschillende kleuren, van sexy lichtgrijs tot royal donkergrijs. Je moet niet schrikken als je een vuilniszak optilt, of een oude baksteen, of een stuk hout in de tuin. Je weet toch dat wij er altijd zitten en dat we altijd hard gaan rennen als je onze schuilplaats ontdekt.

We delen die woning vaak met anderen, zoals de duizendpoot, de kleine naakt-slakjes en als we op tegels zitten ook nog wurmpjes. Het is er lekker warm en nat en daar houden we van.

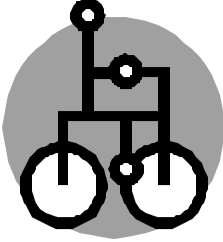
Ja, ik weet wel dat veel van jullie ons engerds vinden, vooral als één van ons per ongeluk in huis komt bij jullie. Het arme diertje is dan meestal ten dode opgeschreven, want op het droge tapijt kan niemand leven. Soms vragen wij ons af waarom jullie er wel op kunnen leven. Kom toch lekker buiten met je voeten in het gras.

Maar wij zijn helemaal geen gemene dieren, we houden alleen maar van lekker eten, zoals rot hout en dode plantenresten. Je ziet toch altijd die korreltjes aarde onder zo'n vuilniszak? Dat hebben wij gedaan. Goed, de wurmen pakken altijd afgefallen blaadjes waar ze aarde van maken, maar wij helpen ook mee.

Trap ons dus maar niet dood als je ons in je huis vindt, maar breng ons naar buiten. Dan tuinieren wij altijd met jullie mee!

De treinreis - HENK BREEUWSMA

Het is de hoogste tijd om op te staan. Ik moet heel gauw in Hoorn zien te komen, anders ben ik te laat op mijn werk. Snel wat eten, aankleden en ...fietsen!

Gek, er ligt sneeuw en het is toch hartje zomer? Hoe kan dat? En de weg is niet meer de weg die er gisteren nog lag. Het lijkt eerder een landpad. Dat zal niet gemakkelijk zijn om over een glibberig pad naar het station te fietsen. Flink doortrappen Henk, anders kom je te laat.

Ik ben nog maar net opgestapt of daar ga ik al onderuit. Het stuur van de fiets is helemaal verbogen. Even terugbuigen en verder maar weer. Na enkele kilometers weer een val. Nu de andere kant op. Het stuur staat helemaal krom. Wanneer ik het nu terugbuig breekt het af. Ik moet verder met een fiets zonder stuur en probeer de stuurpen goed vast te houden. Doodmoe word ik ervan.

Eindelijk in Hoorn. Of is het Purmerend. Die stations lijken ook zoveel op elkaar. Ik breng de fiets naar de stalling en vraag de stallinghouder of hij in de loop van de dag voor een nieuw stuur kan zorgen. Gauw naar het perron. Er gaat net een trein weg. Ik ren er nog achteraan maar kan hem niet meer inhalen. Als ik terugloop zie ik een volgende trein aankomen, maar die stopt niet en gaat het station voorbij. Er staan inmiddels meer mensen op het perron. Ik vraag of er nog een trein komt.

"Ja hoor", zegt iemand, "de trein naar Rotterdam komt zo".

"Maar ik wil helemaal niet naar Rotterdam. Ik moet naar Amsterdam. Ik moet naar mijn werk. Er zijn afspraken en ik ben al veel te laat door die sneeuw".

"Er ligt helemaal geen sneeuw", zegt een mevrouw.

"Ja, hoor", zeg ik, "in Berkhout wel".

Eindelijk. Er komt een trein. "Gaat deze naar Amsterdam?" De conducteur wijst naar een bordje waar Rotterdam op staat. "Ik moet naar Amsterdam", zeg ik in hevige paniek, "ik moet op tijd op mijn werk zijn".

"Stapt u nu maar in, het komt best goed", zegt de conducteur.

Als ik langs de trein loop zie ik Astrid van de inkoop ook zitten. Ze zwaait naar me. Nog net op tijd stap ik in. De trein is hartstikke vol. Ook in het gangpad staan allemaal mensen. Waar is Astrid nou toch. Net zat ze bij het eerste raam. Nu zit daar een ander. Hier snap ik helemaal niets van. Heel luid roep ik: "Astrid, Astrid, waar ben je?" Maar ik krijg geen antwoord.

Door mijn armen breed te maken probeer ik verder te gaan, maar de mensen houden mij tegen.

"U mag niet verder, want dat is te gevaarlijk. Je hebt dan kans dat het wielstel aan de voorkant het niet houdt".

"Maar ik zoek Astrid", zeg ik tegen een man. "Er zit geen Astrid in de trein", zegt de man terug.

"Maar ik heb haar net gezien, hoe kan dat nou?"

"Dan is ze net uitgestapt", zegt de man weer.

"Wilt u dan vragen of de trein stopt, want dan moet ik er ook uit".

De man is zo weer verdwenen, maar de trein stopt niet.

"Het volgende station is Amersfoort", hoor ik door de intercom.

Amersfoort???? Hoe kan dat nou? Heb ik daar soms een bespreking? Maar met wie?

Ik weet me geen raad. Wat moet ik nou in vredesnaam in Amersfoort? Ja, Gerard woont er en Lies. Maar die heb ik al jaren niet meer gezien. Ik weet hun adres niet eens.

Ik worstel me terug door de mensenmassa naar de dubbele deur en druk op de knop om die te openen. De deur gaat echter niet open. "U kunt niet zomaar uit een rijdende trein stappen", zegt iemand.

"Ik heb niets in Amersfoort te zoeken en Astrid is ook al uitgestapt", zeg ik.

Plotseling zijn de mensen om mij heen verdwenen. Ik kijk in het gangpad en zie dat de hele trein leeg is. Alleen zelf kan ik er niet uit. Het zweet breekt me nu echt aan alle kanten uit. Ik schreeuw het uit van angst.

Dan voel ik een zachte handdruk op mijn voorhoofd en hoor mijn vrouw zeggen:

"Die Astrid waar je het net over had, ken ik die ergens van?"

Bladeren - HELEEN SOETHOUDT - BARENDS

Op een nacht....

Zij droomt . Uit de badkamer stroomt een berg bruine bladeren de gang in.

Het is lente.

En toch ligt er een berg bruine bladeren in de gang.

"Zal ik de bladeren maar opvegen", vraagt zij aan haar man.

"Nee", zegt hij, "misschien hebben ze een betekenis. Laat ze nog maar even liggen".

Hier eindigt haar droom. Dagen gaan voorbij. Zij blijft met de droom bezig. Ze haalt een boek uit de bibliotheek. Bruine bladeren wijzen op de dood.

Komt de dood weer dichtbij?

Huiverig woelt zij in de levens van haar vrienden en kennissen. Dan hoort zij dat het slecht gaat met de kleine pastor Jan van Gorkum.

Zou zijn levensweg nu doodlopen?

Zijn gezin heeft hem nog zo nodig.

En zijn familie.

En zijn vrienden.

Hoe moet het verder met zijn gemeente in de grote stad?

Jan houdt zo van het leven en hij knokt er zo voor.

Hij bidt en strijdt en hoopt nog steeds vurig op genezing.

Maar de kanker is wreed.

Ze stuurt een mail met meeleven en veel vragen.

Jan stuurt een opgewekte mail terug: de PSA stijgt. Dat is een slecht teken, maar ik voel me wonderwel goed. Ik heb een fantastische Pasen gehad!!!!

Peinzend sluit ze de e-mailberichten. Zij heeft even geen weerwoord.

Familieperikelen - WILS RAAYMAKERS

"Hee, hoi, Angela, dat is lang geleden". Met gemeend enthousiasme groette ze haar schoonzus. Ze zag dat Angela iets dikker was geworden, met name in haar gezicht. Hoe lang was het geleden dat ze haar had gezien? Lang, dat werd haar eens te meer duidelijk toen achter Angela haar neef opdook. Snel rekende ze, hij was een jaar ouder dan haar eigen zoon, dus moest nu 18 zijn... pfff, wat een kerel was dat geworden zeg.

"Hoi Bert. Jee, wat is er met je oog gebeurd?"

"Hoi...", klonk een diepe basstem die in niets meer leek op de stem die ze kende van haar neefje, "o, ik heb gisteren gevochten". Hij glimlachte er zo verlegen bij dat ze zich niet voor kon stellen dat hij ooit, waar dan ook, zou vechten, maar ze kende zijn vader.. haar broer..

Waar was die? O, daar, ongezien binnengekomen, maar niet lang ongezien gebleven, want als vanouds had hij meteen het hoogste woord en trok alle bekijks.

Hij zag er nog net zo uit als vroeger, alleen wat grijzer. Ze probeerde door zijn ogen zichzelf te zien, ouder, met geblondeerd haar dat grijs uitgroeide en heel wat maatjes dikker.

Ze herinnerde zich dat hij ooit had gezegd dat zij zijn knapste zusje was.

Wat zou hij nu denken?

Terloops keek ze naar mamma die schuin achter haar zat en verdiept was in haar jarige kleindochter. Verdiept leek. Ze meende te kunnen zien dat ze wat al te nadrukkelijk lachte om de capriolen van de kleine Meike, of was dat maar verbeelding?

Ze zuchtte. Angela had haar groet genegeerd en keek langs haar heen.

Af en toe zag ze haar broer wel haar richting op kijken, geamuseerd leek het wel.

Had hij dit expres gedaan? Wetende dat zij en mamma hier zouden zijn, onverwacht binnen komen vallen om te shockeren? Ze zag hem er wel voor aan.

Ze pakte haar stoel op en ging naast mamma zitten. Ze had geen zin om de schijn op te houden, maar ook niet in een confrontatie, op wat voor manier dan ook.

Haar zusje kwam langs met een schaalje kaas en worst en vroeg of we nog wat wilden drinken. Ze zag er heel normaal uit en haar stem klonk zoals hij de hele middag al geklonken had, opgeruimd, gezellig. Ze voelde zich duidelijk als een vis in het water met haar huis vol visite.

Zou zij er helemaal geen emoties bij hebben dat mamma zo onverwacht en in háár huis geconfronteerd werd met haar zoon, die ze zeker .. ja hoe lang.. tien jaar?.. niet gezien had?

"Hoe voel je je?", vroeg mamma aan haar, toen Meike weer met een vriendinnetje speelde.

"Och, op het moment een beetje down..", begon ze haar zin en mamma viel haar in de rede: "Gewoon overheen zetten!"

Hmm.. is dat hoe zij het deed? Ze vond het nogal onecht, dat lag niet in haar aard. Ze schaamde zich niet voor haar beleving, maar wilde ook geen aandacht naar zich toetrekken.

Ze overwoog even om weg te gaan, maar verwierp het snel. Ze wilde mamma niet alleen laten en bovendien was ze nog wel trots genoeg om zich niet weg te laten jagen door een misplaatste grap van haar broer. Ze gunde hem die triomf niet.

Ze had medelijden met hem. Zijn macht lag in lichamelijk geweld. Zou hij in de voorbije tien jaren veranderd zijn? Misschien therapie hebben gehad? Of medicijnen?

Zijn vrouw was aan zijn zijde gebleven. Vroeger had Angela het gedrag van haar man afgekeurd, herinnerde ze zich, maar ze had hem niet in de steek gelaten. Ze voelde bewondering, het zou beslist niet altijd gemakkelijk zijn geweest voor haar schoonzus.

Ze zou best eens een gesprek met haar willen hebben, willen vragen hoe ze ermee omging nu kennelijk ook haar zoon zijn handen liet wapperen.

In een opwelling sloeg ze haar armen om mamma heen en kuste haar op de wang.

Dappere mamma met een onuitwisbare glimlach op haar gezicht. Ze moest beslist hetzelfde hebben gedacht als zij: ze kwam hier voor haar jarige kleindochter en liet zich niet verjagen !

Vertel mij wat liefde is - ELLA HOMAN

Dat zou ik ook wel eens willen weten. Daar waren er twee voor nodig, had ik inmiddels begrepen. Maar hoe moest het dan met mij?

Van jongs af zat ik gevangen in dit glazen huisje. Inmiddels was ik uitgedijt, volwassen geworden. Mijn onderkomen was niet meegegroeid. Veel beweegruimte had ik niet. Gelukkig werd mijn woning goed schoongemaakt. Op tijd kreeg ik mijn eten en drinken.

Door de schuifdeur viel veel zonlicht naar binnen. Ik koesterde mij dan in het zonnetje en keek vaak naar buiten. Daar viel veel te beleven. Over gebrek aan belangstelling had ik niet te klagen. Commentaar genoeg:

'Wat een mooie, wat is hij gegroeid', of 'wat een griezel, waar zijn jullie aan begonnen'.

Die reacties zetten mij aan tot denken. Wie was ik eigenlijk? Een beauty of een monster?

Sinds kort voelde ik de kriebels in mijn lijf als mijn huurbaas zijn vrouw omhelsde en kustte. Niet lang daarna gingen zij naar boven en hoorde ik gekraak, verrukt gekreun en gehijg. Daar gebeurde iets geweldigs! Zou dat nu liefde zijn?

Op mijn vraag 'vertel mij wat liefde is' kreeg ik nooit antwoord. Ik zou moeten kunnen gluren in die kamer boven, dan wist ik tenminste hoe het moest, maar ik kon geen kant op tussen deze glazen wanden. In al die jaren was het mij niet gelukt te ontsnappen maar ik moest alert blijven.

Op een dinsdagmorgen, schoonmaakdag, schoof de werkster de deur op een kier. In de verte hoorde ik 'ring, ring, ring'. Ze rende naar de telefoon. Dit was mijn kans!

Snel wurmde ik mij naar buiten en vond een tunnel achter de kast die leidde naar een donkere ruimte. Nu moest ik die kamer vinden waar het gebeurde. Mijn zoektocht in het donker duurde uren. Uitgeput bereikte ik mijn doel. Op een stoel lag een zachte witte lap met twee gaten. Ik kroop door het ene gat naar binnen. Wat rook het daar heerlijk naar vis! Mijn lijf vibreerde van genot. Door het andere gat had ik vrij uitzicht op een groot bed. Daar zou 'het' vroeg of laat gebeuren. Ik wachtte gespannen af.

Hij kwam binnen, een stevig bruin lijf met een rode stok tussen zijn benen. Zij volgde in een mini-jurkje.

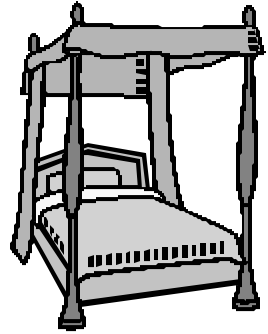
Hier klopte iets niet! Deze mensen leken niet op mijn huurbaas en zijn vrouw. Tijd om na te denken kreeg ik echter niet. Hij sloeg zijn armen om haar heen en zoende haar. Zij maakte een afwerend gebaar.

"Nu niet. Ik heb hoofdpijn".

"Alweer?", zei hij.

Verongelikt kroop hij in bed. Zij wurmde zich onder het dekbed en schoof zo ver mogelijk bij hem vandaan. De sfeer was om te snijden. Zo moest het dus blijkbaar niet!

Teleurgesteld dommelde ik door die bedwelmende lucht in dat lapje katoen in slaap.

's Morgens vroeg schrok ik wakker. Er werd aan mijn slaapzak getrokken. Een ijzelijke gil volgde:

"Kees, Kees..."

Hij kwam aangerend.

"Daar..."

"Waar?"

"Mijn broek..."

Hij keek en deinsde achteruit. Een vochtige harige doek werd over mij heen gegooid. Kees rukte een deur open en pakte mij met doek en al op. Ik vloog door de lucht en belandde op een laag grint. Ik wist niet hoe snel ik moest vluchten. Een regenpijp bood uitkomst. Verdoofd van angst bleef ik zitten. De rust bleek van korte duur.

Schijnwerpers verlichtten mijn schuilplaats. Ik werd ontdekt, uit de pijp gejaagd, opgevangen in een juten zak en in vliegende vaart afgevoerd. De toekomst beloofde weinig goeds.

Het verliep echter heel anders dan ik had verwacht.

Nu woon ik in Artis in een groot glazen slangenhuis met een hele lieve vriendin. In een gekronkeld slapen we een gat in de dag en nog veel meer...

Het ging vanzelf...

Ik hoef niet meer te vragen wat liefde is.

Proeven - THEA DE HILSTER

Ik stop wat in mijn mond en proef tijdens mijn leven.

Het begint al vlak na de geboorte. Binnen enkele uren krijg ik één of andere bobbel in mijn mond gestopt waaraan ik geacht word te zuigen. Het vocht dat er dan vervolgens uit komt moet ik doorslikken. Dat schijnt goed voor mij te zijn, want iedereen die zich over me heen buigt zegt elke keer weer: "Die ziet er gezond uit", en "wat groeit hij als kool". Soms krijg ik echter een bobbel waar niets uit komt en word ik alleen geacht te zuigen: een fopspeen noemen ze dat. Huilen wil nog wel eens helpen om dan toch die echte te krijgen.

Nu ik iets gegroeid ben en niet meer zoveel hoeft te slapen krijg ik heel andere dingen in mijn mond gestopt. Een lepel met prutje veronderstelt gezond fruit te zijn. De borst maakt plaats voor een bordje pap en groente doet zijn intrede. Maar ondertussen heb ik nog veel meer geproefd. Wat te denken van mijn knuffel die mijn luchtje heeft gekregen en ook zo smaakt, of het doekje dat ze onder mijn kin knopen als ik iets in mijn mond gestopt krijg. Maar ook het plastic badeendje en de zilveren rammelaar heb ik geproefd. Het sabbelt wel lekker moet ik zeggen. Wat ook lekker sabbelt, is iets dat van mij is. Als ik het in mijn mond stop kan ik makkelijker in slaap vallen. Soms halen ze het er uit voor die fopspeen. Ach, dat maakt mij niet zo uit. Als ik maar kan sabbelen.

Steeds meer groentes krijg ik nu voorgeschoteld in allerlei kleuren en smaken. Niet alles vind ik lekker. Soms vind ik het zo vies, dat ik het uit mijn mond pruttel. Dat ik daarbij vies word is onvermijdelijk, moeten ze het maar niet opdringen. Er moet dan driftig met doekjes en natte lappen worden gepoetst, maar dat is wel leuk. Soms maak ik er een spelletje van. Eerst moest iedereen daarom lachen maar later veranderde dat. De toon werd bozer. Ik moest ophouden. En dat doe ik maar.

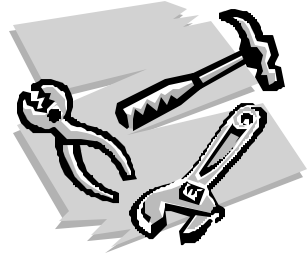
Ik stop niet alleen wat ik voorgeschoteld krijg in mijn mond. Nu ik eenmaal rechtop kan staan en me makkelijker kan bewegen ga ik toch vaak heerlijk op de grond zitten om alles te onderzoeken wat ik in mijn handen krijgt. Ik heb geleerd om alles te proeven om te weten te komen wat het is en dat doe ik natuurlijk nu ook. Zo zijn de haren van het vloerkleed niet lekker, de zwarte grond buiten smaakt echter naar meer. Ik probeer bloemen en planten uit, want ze zijn groen, geel of rood en lijken op de groentes die ik krijg.

Regelmatig krijg ik een tikje op mijn vingers omdat ik ergens van af moet blijven. Soms begrijp ik dat wel, maar een ander keer vind ik het vervelend,

omdat ik nog niet uitgetroefd ben. Ik zet het op een brullen na die tik en mama wordt soms boos op mij. Dat wil ik niet, dus ik probeer er van af te blijven.

En zo leer ik langzaam hoe allerlei dingen smaken. Nog steeds zijn er groentes die ik niet lekker vind. Nu zeg ik dat. Meestal moet ik toch een beetje eten, omdat mama geprobeerd heeft het lekker klaar te maken. Als ik het echt niet lust hoef ik het niet te eten. Om te ontdekken wat de voorwerpen zijn die ik kan pakken en waarmee ik wil spelen hoef ik het niet meer in mijn mond te steken. Ik trek eraan, draai het in het rond, stop er iets in als dat kan en kijk hoe het er van binnen uitziet. Als dat niet lukt hanteer ik een hamer, een schroevendraaier of een tang om het uit te proberen.

Ik ga steeds vaker naar verre oorden op vakantie. En wat ze daar niet allemaal voor vreemde dingen hebben. Hersenen en rolpens, puddingen en knoflookworsten. Allemaal eetwaar dat bij ons amper te koop is. Dus volgt er weer onderzoek naar geur en smaak en lekkere combinaties. Ook dan heb ik weer mijn voorkeuren en soms laat ik het eten grotendeels staan vanwege de smaak. Maar ik blijf nieuwe dingen proberen.

Het uitproberen van recepten die in krant, tijdschrift of op internet te vinden zijn is een leuke bezigheid. Het resultaat kan ik al bijna aan de hand van de ingrediënten aflezen.

Tegenwoordig krijg ik niet zoveel nieuwe etenswaren voorgeschoteld. Het eten is goed, maar niet verrassend. Nu denk ik vaak terug aan de dingen die ik vroeger gegeten heb en zelden of nooit meer op mijn bord krijg. Het water loopt me in de mond als ik denk aan rijstepap met bruine suiker en een klontje boter, witlofsla met geraspte appel, rode kool met bakbloedworst, zelfgebakken krentenbrood of lekker lang gestoofde peertjes. Nu ik niet meer kook staan die dingen niet meer op mijn menu. Maar omdat ik ze veel heb gegeten proef ik ze als ik er aan denk.

Ik heb genoeg gehad, het proeven staat mij tegen. Ik hoef niets meer en houd mijn mond gesloten. Af en toe wordt er een natte doek op mijn uitgedroogde lippen gelegd. Dat smaakt net als het doekje uit mijn babytijd.

De cirkel is rond en het proeven ten einde.

Proeven aan *Fron*TAAL - ELLA HOMAN

is

eerst spelen met taal,
onbekommerd woorden spinnen
en aaneenrijgen tot zinnen met
een diepere betekenis.
Een gedicht komt onverwacht tot leven
en krijgt vorm in zwart op wit.

Zijn dit de woorden waar ik
zo intensief mee speelde?
Ze ogen dor en droog,
zonder gevoel.

Taal gaat frontaal
woord tegen woord,
zin tegen zin,
schrappen, herschrijven,
rangschikken, weer schrappen.

Uit deze moeizame strijd
herrijst een nieuw gedicht,
magisch van betekenis.

Proeven aan *Fron*TAAL
vergt moed
maar smaakt uiteindelijk
wonderzoet.

Schrijverscollectief *Fron*TAAL

bestaat uit de leden:

Henk Breeuwsma

Lineke Chervet

Thea de Hilster

Ella Homan

Marie-Louise Kramer

Wils Raaymakers

Diete Schuijt

Heleen Soethoudt-Barends